

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Soccan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca pitää kannatettavana esityksen tavoitteita opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja riittävän resurssin varmistamisesta. Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelujen siirtyessä osaksi hyvinvointialueiden palveluja resursseja on mahdollista ohjata nykyistä joustavammin koulujen ja oppilaitosten varhaiseen tukeen alueellisten tarpeiden mukaan. Tämän vuoksi Socca ei kannata tässä vaiheessa henkilöstömitoituksen säätämistä lakitasoisesti. Tarpeen mukaiset resurssit tulee turvata seuraamalla ja arvioimalla opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelujen riittävyyttä osana muuta hyvinvointialueiden ohjausta.

Alueelliset erot kuraattori- ja psykologipalvelujen mitoituksessa ovat nykyisin suuria, mutta uhkana on, että hyvin resursoituilla alueilla lakisääteinen henkilöstömitoitus johtaa opiskeluhuollon resurssien vähenemiseen. Ensisijaista on varmistaa opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelujen saatavuus lasten ja nuorten tarpeiden mukaan osana sivistystoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yhteisiä palveluketjuja. Tarvittaessa palveluja tulee olla saatavilla enemmän kuin mitoituksen edellyttämä vähimmäismäärä.

Opiskeluhuollon kuraattorien kelpoisuus

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus pitää välttämättömänä, että kuraattorin kelpoisuusvaatimukseksi säädetään sosiaalihuollon ammattihenkilölain 7 § mukainen sosiaalityöntekijän tai 8 § mukainen sosionomin kelpoisuus. Kuraattori on ainoa kouluissa ja oppilaitoksissa toimiva sosiaalialan ammattilainen, minkä vuoksi kuraattorilla on oltava riittävä sosiaalihuollon palvelujärjestelmän ja lainsäädännön osaaminen. Erityisesti yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteuttamisen kannalta on tärkeää, että kuraattorit ovat psykologien sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ammattilaisten tavoin Valviran rekisteröinnin ja valvonnan piirissä, jolloin mahdollisiin epäkohtiin tai väärinkäyttöihin voidaan puuttua. Tämä ei ole mahdollista, jos kuraattorina voi toimia myös muulla kuin sosiaalialan tutkinnolla. Kuraattorien saatavuudessa ei arvioida tulevan vaikeuksia henkilöstömitoituksen myötä, ja asiakasturvallisuuden takia saatavuuteen liittyviä mahdollisia ongelmia ei voida ratkaista väljemmillä kelpoisuusvaatimuksilla.

Opiskeluhuollon kokonaisuuden kehittäminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut siirtyvät koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tavoin hyvinvointialueiden järjestettäväksi. Tarkoituksena on edistää opiskeluhuollon palvelujen toteutumista yhtenä kokonaisuutena, palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, ohjausta ja valvontaa sekä hoito- ja palveluketjujen sujuvaa toteutumista. Opiskeluhuollon kokonaisuuden kannalta on olennaista, että kuraattorit ovat muiden opiskeluhuollon palvelujen ammattilaisten tavoin laillistettuja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä. Tämä mahdollistaa muun muassa yhtenäiset kirjaamiskäytännöt ja sujuvan tietojen vaihdon sekä osaamisen kehittämisen osana lasten ja perheiden palvelujen kokonaisuutta.

Sijoittuminen hyvinvointialueille ja muiden sosiaalipalvelujen kanssa yhdenmukainen sosiaalialan kelpoisuus mahdollistaa kuraattoreiden paremman kytkeytymisen lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittämistyöhön sekä sosiaalialan tutkimus- ja opetusyhteistyöhön. Sosiaalialan alueellisen kehittämistoiminnan avulla voidaan lisätä opiskeluhuollon palvelujen sisällöllistä yhdenmukaisuutta ja sosiaalityön valtion tutkimusrahoituksen mahdollistamalla tutkimustoiminnalla vahvistaa työn tutkimusperustaisuutta. Mahdollisuus osallistua tutkimus- ja kehittämistoimintaan lisäisi myös työn vetovoimaisuutta.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon toteutuminen

Sosiaalialan koulutus tuottaa vahvaa osaamista yksilökohtaisen työn lisäksi yhteisöllisen opiskelu- huollon toteuttamiseen. Sosiaalityöntekijöillä on osaamista erityisesti yhteisöjen tukemiseen ja rakenteelliseen sosiaalityöhön, jonka avulla pyritään edistämään niin yksilöiden kuin yhteisöjen hyvinvointia (1). Sosionomi (AMK) -tutkinnon tietoperusta rakentuu sekä yhteiskunta- että kasvatustieteille ja se antaa hyvät valmiudet lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukemiseen sekä erilais- ten yhteisöllisten menetelmien käyttöön (2). Kuraattorien kelpoisuusvaatimuksen täsmentäminen sosiaalihuollon ammattihenkilölain mukaiseksi sosiaalityöntekijän tai sosionomin (AMK) kelpoisuu- deksi vahvistaisi ja yhtenäistäisi myös yhteisöllisen opiskeluhuollon toteutumista.

Kouluissa ja oppilaitoksissa työskentelee jo nykyisen lainsäädännön puitteissa kasvatustieteen ja terveydenhuollon ammattilaisia, joten oppilas- ja opiskelijahuoltolain uudistamisessa on tärkeää varmistaa, että myös sosiaalialan ammattihenkilön palvelut ovat lakisääteisesti saatavilla osana opiskelu- huoltoa. Tämä varmistaa lapsille ja nuorille oikea-aikaisen, matalan kynnyksen sosiaalisen tuen sekä tarvittaessa sujuvan ohjautumisen muihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.

Tiivistelmä

- Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca kannattaa esityksen tavoitteita opiskelu- huollon kuraattori- ja psykologipalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja riittävän re- sursoinnin varmistamisesta.

- Socca ei kannata tässä vaiheessa lakisääteisen henkilöstömitoituksen säätämistä kuraattori- ja psykologipalveluihin, vaan riittävä lasten ja nuorten tarpeiden mukainen saatavuus tulee varmistaa osana hyvinvointialueiden ohjausta.
- Palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja asiakasturvallisuuden kannalta on välttämätöntä, että kuraattorin kelpoisuudeksi säädetään sosiaalihuollon ammattihenkilölain mukainen sosiaalityöntekijän tai sosionomin (AMK) kelpoisuus. Nämä tutkinnot varmistavat laadukkaan osaamisen sekä yksilökohtaisen että yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen ja mahdollistavat kuraattoripalvelujen paremman ohjauksen ja valvonnan.

- 1) Sanna Lähteinen, Suvi Raitakari, Kaija Hänninen, Anniina Kaittila, Taru Kekoni, Suvi Krok, Pia Skaffari (2017) Sosiaalityön koulutuksen tuottama osaaminen. SOSNET julkaisu 7. <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=198a1ca7-7692-4899-863d-154064f438b7>
- 2) Arene (2017) Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitkaRaportti_fin.pdf?t=1526901428